

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Διδακτική της Γλώσσας Ι

Ενότητα 7: Κειμενικά είδη στο νηπιαγωγείο

Μαριάννα Κονδύλη

Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

Τ.Ε.Ε.Α.Π.Η.

Σκοποί ενότητας

- Να κατανοηθεί η έννοια των κειμενικών ειδών (Genres)
- Να περιγραφούν τα χαρακτηριστικά των γενών λόγου στο νηπιαγωγείο (περιγραφή, αφήγηση, επιχειρηματολογία)

Περιεχόμενα ενότητας

- Κειμενικά είδη και Γένη λόγου
- Περιγραφή, Αφήγηση, επιχειρηματολογία
- Πολυτροπικότητα

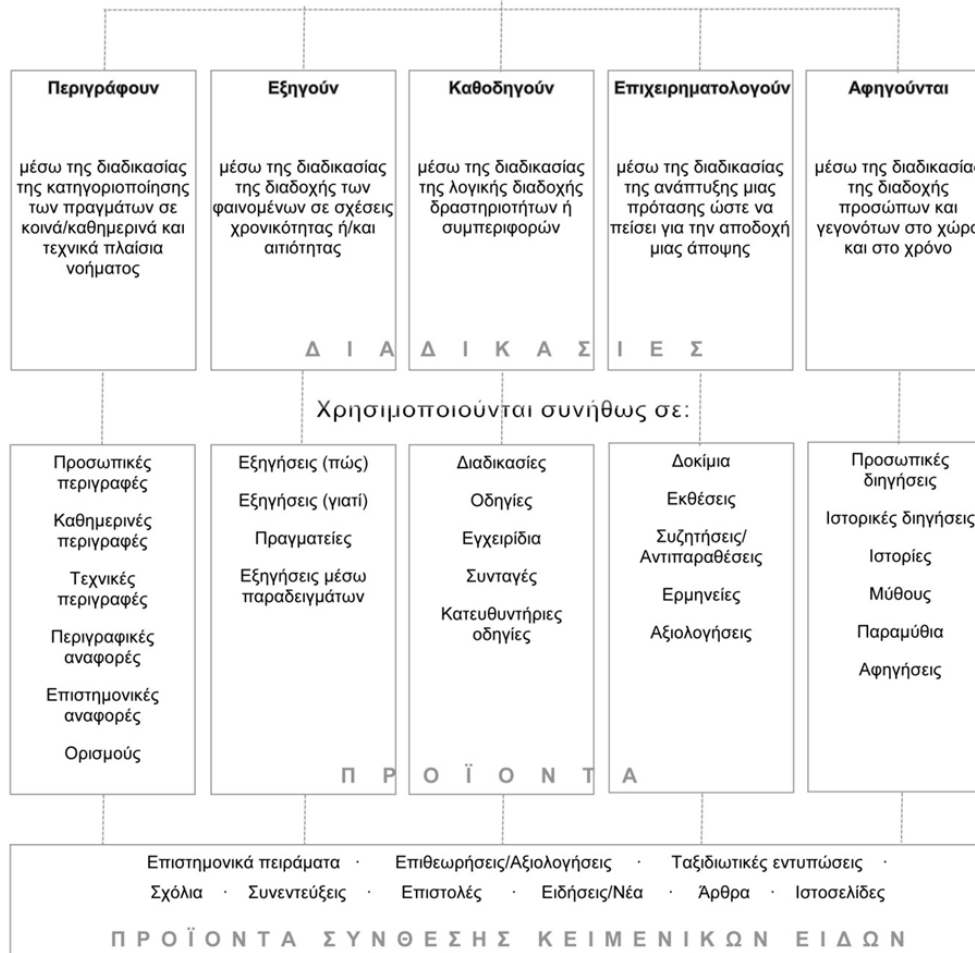

Γένη Λόγου και Κειμενικά Είδη

Τα κειμενικά είδη

ΚΕΙΜΕΝΙΚΑ ΕΙΔΗ:

Κοινωνικές διαδικασίες που:

Σχήμα 1:
Μτφρ. από Knapp
&Watkins 2005: 27

Γένη λόγου

Περιγραφή, αφήγηση, επιχειρηματολογία

- Παραμένουν σημαντικά για τη διδασκαλία, χρησιμοποιούνται με παραλλαγές και επεκτάσεις στον εκπαιδευτικό λόγο.
- Αποτελούν βασικούς άξονες πάνω στους οποίους δομείται η διδασκαλία στο νηπιαγωγείο.

Περιγραφή

- Γλωσσική αναπαράσταση αντικειμένων, φαινομένων, καταστάσεων (οντοτήτων με σταθερή σύσταση/ ταυτότητα {στατικός, φωτογραφικός τύπος απεικόνισης του πραγματικού}).
- Απαντά στο τι είναι το αντικείμενο, ποια στοιχεία το συγκροτούν, πώς οργανώνεται στο χώρο κτλ.
- Οι οντότητες γίνονται αντιληπτές μέσω των αισθήσεων, τις επεξεργαζόμαστε νοητικά και τις γνωστοποιούμε.
- **Σκοπός** της περιγραφής είναι να απεικονίσουμε νοητικά, για λογαριασμό του ακροατή/αναγνώστη (για ενημέρωση, πληροφόρηση, διερεύνηση κτλ), τις ιδιότητες αυτών των οντοτήτων.

Αντικειμενική περιγραφή (χρήση γ' προσώπου).

Υποκειμενική περιγραφή (ανάμειξη και προσωπικών κρίσεων).

Οργανωτικά πρότυπα της περιγραφής

- **Σκελετός:** γνωστές και άγνωστες στον αποδέκτη πληροφορίες για την περιγραφόμενη έννοια (τα στοιχεία βρίσκονται σε συμπαράθεση).
- **Κατηγοριοποίηση** (σε ποια λογική τάξη ανήκει), υποκατηγοριοποίηση (ποια άλλα ομοειδή ανήκουν στην ίδια τάξη), καθεαυτή περιγραφή (τα γνωρίσματα του αντικειμένου που το διαφοροποιούν από τα υπόλοιπα).
- Η επιλογή καθορίζεται από την **πρόθεση** του ομιλητή (π.χ. πληροφοριακό/διαφημιστικό κείμενο), από την **επικοινωνιακή περίσταση** (π.χ. περιγραφή σε σχολική τάξη/περιγραφή σε επιστημονικό κείμενο), το **βαθμό συμβατικότητας** κτλ.

- Περιγραφή σε **πραγματικό** χώρο: συνήθως χωρική ακολουθία (από πάνω προς τα κάτω, από δεξιά προς τα αριστερά).
- Περιγραφή σε **συμβολικό** χώρο: συνήθως λογική ακολουθία (από τα απλά στα σύνθετα, από τα λιγότερο στα περισσότερο σημαντικά κτλ).

Η γλώσσα της περιγραφής

- Τα περιγραφικά κατηγορήματα (που αποδίδουν στα πράγματα σταθερές ή μεταβατικές ιδιότητες) συνήθως είναι τροποποιητές ονοματικών φράσεων (επίθετα) και τροποποιητές ρηματικών φράσεων (επιρρήματα).
- Κυριαρχία του ενεστώτα και της εξακολουθητικής όψης (=δηλώνει την αchronική διάσταση της περιγραφής), συχνή χρήση ρημάτων συσχέτισης των ιδιοτήτων (ρήματα είναι, έχω, μοιάζω). (βλ. komvos.edu.gr)

ΑΣΚΗΣΗ: Περιγραφή σε μια τάξη νηπιαγωγείου

Πώς θα κατανοήσουν τα παιδιά τις βασικές αρχές μιας αποτελεσματικής περιγραφής;

Τι παιχνίδι ή υπόδυση/ανάληψη ρόλων μπορεί να χρησιμοποιηθεί;

Αφήγηση

- Εξιστόρηση με ορισμένη σειρά συμβάντων ή ενεργειών που μεταβάλλουν μια κατάσταση πραγμάτων ή διαπράττονται από τα πρόσωπα μιας ιστορίας.
- Η αφήγηση απαντά στο ερώτημα πώς συνέβη το χ, πώς εκτυλίσσεται το Χ.

Γνωστικά εργαλεία της αφήγησης

- Αιτιότητα = ο τρόπος που μια κατάσταση ή ένα συμβάν επηρεάζει τους όρους εμφάνισης μιας άλλης κατάστασης (αιτία, δυνητική αιτία, εξήγηση).
- Χρονολογική συνάφεια = σειρές από συμβάντα και καταστάσεις.

Οργανωτικό πρότυπο της αφήγησης

Καθημερινές αφηγήσεις (Labov & Waletzky 1967)

1. Προσανατολισμός: πληροφορίες για ήρωες, τόπο, χρόνο, κατάσταση εκκίνησης της αφήγησης (προαιρετικό).
2. Περιπέτεια: θεμελιώδεις συστατικό
3. Αξιολόγηση: η προσωπική εμπλοκή του αφηγητή στα δρώμενα
4. Λύση: (μπορεί να συμπίπτει με την αξιολόγηση)
5. Κατάληξη: στερεότυπες καταληκτικές φράσεις που παραπέμπουν στην αρχή της ιστορίας.

Η γλώσσα της αφήγησης

- Υποτακτική ή παρατακτική χρονική σύνδεση, σύνδεσμοι-συνδέτες αιτιότητας (επειδή, καθώς, αφού, ενώ, έτσι κτλ), χρονική συνάφεια (ύστερα, μετά, πριν, στη διάρκεια κτλ.).
- Αόριστος ή και παρατατικός, συνοπτική ρηματική όψη.
- Εμπειρία, μέγεθος ακροατηρίου, ο τρόπος της αφήγησης, πρόθεση του αφηγητή είναι παράμετροι της ποικιλίας της αφήγησης.

ΑΣΚΗΣΗ: Αφήγηση σε μια τάξη νηπιαγωγείου

Πώς θα κατανοήσουν τα παιδιά τις βασικές αρχές μιας αποτελεσματικής αφήγησης; Τι μέσα μπορούν να χρησιμοποιηθούν;

Επιχειρηματολογία

- Η γλώσσα που επηρεάζει το δέκτη.
- Με επιχειρήματα και τεκμήρια υποστηρίζεται μια επίμαχη θέση με σκοπό τη μεταβολή της γνώμης, της στάσης, της συμπεριφοράς.

Μορφές της επιχειρηματολογίας

- Κατηγορία ισχυρισμού περιγραφικό, επομένως πρέπει να αιτιολογηθεί.
- Κατηγορία ισχυρισμού αξιολογικό, επομένως βάσει μια κλίμακας αξιών.

Γνωστικά εργαλεία της επιχειρηματολογίας

- Δικαιολόγηση και επαγωγικό συμπέρασμα
(επαγωγικός συλλογισμός)
- Εξήγηση και παραγωγικό συμπέρασμα
(παραγωγικός συλλογισμός).

Οργανωτικό πρότυπο της επιχειρηματολογίας

- Καθημερινή επιχειρηματολογία
- Εναρκτική φάση της αντιμαχίας (αντίπαλες θέσεις)
- Κύρια φάση της επιχειρηματολογίας (επιχειρήματα και τεκμήρια)
- Καταληκτική φάση (ασυμφωνία, υπερίσχυση μιας από τις δύο απόψεις, συγκερασμός.
- Ισχυρές πεποιθήσεις, γνώμες τρίτων.

Η γλώσσα της επιχειρηματολογίας

- Ρητορικά σχήματα, ρητορικές ερωτήσεις, επανάληψη, παράφραση, έλλειψη.
- Λογικοί σύνδεσμοι και συνδέτες (αλλά, ούτε, ή, για παράδειγμα, στην πραγματικότητα, βέβαια, αντίθετα, τελικά, έτσι, λοιπόν, συνεπώς κτλ), επιστημική τροπικότητα (νομίζω, πιστεύω, υποθέτω, για μένα, κατά τη γνώμη μου, έχω την αίσθηση κτλ), δεοντική τροπικότητα (πρέπει, χρειάζεται, είναι ανάγκη, επιτρέπεται, απαγορεύεται κτλ).

ΑΣΚΗΣΗ: Επιχειρηματολογία σε μια τάξη νηπιαγωγείου

Πώς θα κατανοήσουν τα παιδιά τις βασικές αρχές της επιχειρηματολογίας; Τι μέσα μπορούν να χρησιμοποιηθούν;

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου της διδάσκουσας.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Μαριάννα Κονδύλη 2014.

«Διδακτική της Γλώσσας Ι. Κειμενικά είδη στο νηπιαγωγείο». Έκδοση: 1.0.

Πάτρα 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://eclass.upatras.gr/courses/PN1419/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση, Όχι παράγωγα έργα, Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λπ., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

Σχήμα1: <μετάφραση από το σχήμα της σελ. 27 του Knapp, P. & Watkins, M. (2005). *Genre, text and grammar*. Sydney: University of New South Wales.>

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

